

	แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Design Thinking	หน่วยที่ 3
	รหัส 30100-1014 วิชา กลศาสตร์วิศวกรรม	สอนครั้งที่ 5-6
	ชื่อหน่วย ระบบสมดุล	จำนวน 6 ชม.

สาระสำคัญ

สมดุล หมายถึงการไม่เปลี่ยนแปลงสภาพของการเคลื่อนที่ คือถ้าวัตถุอยู่นิ่งก็จะอยู่นิ่งต่อไปหรือถ้าเคลื่อนที่ก็จะเคลื่อนที่ด้วยความเร็วคงที่ นั่นคือการที่มีแรงลัพธ์มากระทำกับวัตถุแล้ววัตถุคงสภาพการเคลื่อนที่หรือหยุดนิ่งอย่างหนึ่งว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพการเคลื่อนที่ ซึ่งเป็นไปตามกฎการเคลื่อนที่ของนิวตันข้อที่ 1 ดังตัวอย่างเช่น อาคาร สะพาน หรือโครงสร้างต่าง ๆ อยู่ในสภาวะสมดุล โดยมีการรับแรงเนื่องจากน้ำหนักของสิ่งก่อสร้างเหล่านั้น แต่ถ้ามีการรับน้ำหนักเกินจากที่กำหนด โครงสร้างจะเกิดการเสียสมดุลทำให้ไม่สามารถคงรูปร่างเดิมอยู่ได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจระบบสมดุลของแรง

สมรรถนะประจำหน่วย

1. คำนวณสมดุล 2 มิติได้
2. เขียนแผนภาพวัตถุอิสระได้
3. แก้ปัญหาโจทย์ระบบสมดุลได้
4. แก้ปัญหาโจทย์สมดุล 2 แรงแและ 3 แรงแได้
5. คำนวณสมดุล 3 มิติได้
6. แก้ปัญหาโจทย์สมดุลที่มีจุดรองรับแบบต่าง ๆ ได้

สาระการเรียนรู้

1. ระบบสมดุล 2 มิติ
  - 1.1 แผนภาพวัตถุอิสระ
  - 1.2 สมดุล
  - 1.3 สมดุล 2 แรงแและ 3 แรงแ
2. ระบบสมดุล 3 มิติ
  - 2.1 แรงแปฏิบัติกรียาที่จุดรองรับ

กิจกรรมการเรียนการสอน

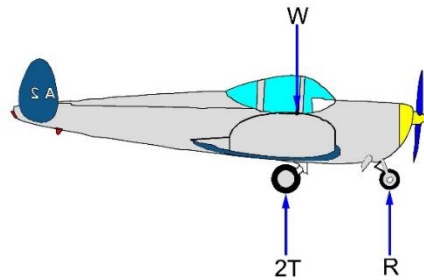
ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. นำเข้าสู่บทเรียน โดยใช้คำถามนำเข้า ด้วยกระบวนการ Design Thinking ด้วยการเอาใจใส่ การใช้เวลาทำความเข้าใจกับปัญหาที่กำลังพยายามแก้ไข จากทั้งการถาม การสังเกต การติดตาม เพื่อให้รู้ถึงประสบการณ์หรือมูลเหตุจูงใจ โดยความเอาใจใส่ด้วยกระบวนการ Design Thinking บนพื้นฐานของการยึดคนหรือเป็นศูนย์กลาง (Human Centered) หรือก็คือการหาความต้องการที่แท้จริงที่เราเรียกว่า Insight เพื่อมาเติมเต็มความต้องการของผู้เรียน เพื่อเก็บข้อมูลไว้ใช้ในการปรับปรุงแผนการสอนต่อไป

- ทำไมเครื่องบินม้ายักษ์ของเด็ก จึงสามารถตั้งอยู่ในแนวระดับได้ ถึงแม้จะมีเด็กนั่งที่ปลายทั้งสองข้าง
- การที่วัตถุถูกแรงกระทำ แต่ไม่เปลี่ยนสถานะการเคลื่อนที่ เป็นเพราะอะไร

2. ผู้สอนยกตัวอย่างชิ้นงานที่อยู่ในสภาวะสมดุล เพื่อจัดปัญหาที่พบในขั้น Define ในกระบวนการ Design

Thinking

ขั้นสอน

3. ครูใช้สื่อ Power Point ที่ได้สร้างต้นแบบ (Prototype) และทดสอบ(Test) จากกระบวนการ Design Thinking แล้ว ประกอบการอธิบายการแก้ปัญหาระบบสมดุล การแก้ปัญหาโจทย์นี้จำเป็นต้องพิจารณาแรงทุกแรงที่กระทำต่อวัตถุ ดังนั้นจึงต้องมีการเขียนแผนภาพของวัตถุที่สามารถวิเคราะห์แรงที่กระทำต่อวัตถุทั้งหมดได้ การเขียนแผนภาพวัตถุอิสระ (free-body diagram) เป็นการเขียนแผนภาพที่นำชิ้นส่วนหรือปัจจัยภายนอกที่กระทำต่อวัตถุที่ต้องการพิจารณาออก คงไว้เพียงแต่แรงที่กระทำต่อวัตถุที่มีผลต่อระบบสมดุลเท่านั้น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนแผนภาพวัตถุอิสระแบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

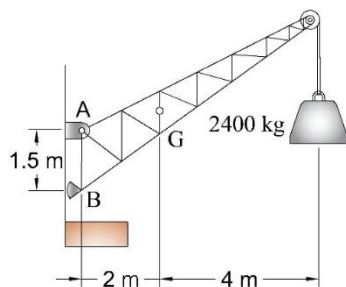
- แรงปฏิกิริยาที่จุดรองรับ (support reactions)
- แรงภายใน (internal forces)
- น้ำหนักและจุดศูนย์ถ่วงมวล (weight and center of gravity)

4. ครูให้ผู้เรียนฝึกเขียนแผนภาพวัตถุอิสระในรูปแบบต่าง ๆ

5. ครูอธิบายลักษณะของระบบสมดุล ระบบจะสมดุลได้ก็ต่อเมื่อแรงรวมและโมเมนต์รวมที่กระทำต่อระบบมีค่าเป็นศูนย์ ในระนาบ x-y สามารถเขียนสมการระบบสมดุลได้ดังนี้

$$\sum F_x = 0, \quad \sum F_y = 0, \quad \sum M_A = 0$$

6. ครูยกตัวอย่างการแก้ปัญหาโจทย์สมดุล เช่น ในรูปเป็นเครนแบบยึดแน่นมวล 1000 kg ยกถ่วงมวล 2400 kg ดังรูป เครนนี้ยึดที่จุด A แบบสลัก (pin) และยึดที่จุด B ด้วยล้อโยก (rocker) จุดศูนย์ถ่วงมวลอยู่ที่จุด G จงคำนวณหาแรงปฏิกิริยาที่จุด A และจุด B

7. อธิบายลักษณะของสมการ 2 แรง และ สมการ 3 แรง พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ
8. ระบุให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดการแก้ปัญหาโจทย์สมการ 2 มิติ
9. อธิบายการวิเคราะห์ระบบสมการ 3 มิติ ซึ่งระบบสมการ 3 มิติจะมีหลักการวิเคราะห์คล้ายกับระบบสมการ 2 มิติ คือ แรงลัพธ์ในทุกแกนมีค่าเป็นศูนย์ และโมเมนต์รวมของทุกแกนมีค่าเป็นศูนย์ ระบบสมการ 3 มิติ ประกอบด้วยสมการ 6 สมการ ดังแสดงในสมการด้านล่าง เป็นการวิเคราะห์สมการของแรงในแกน x แกน y และแกน z และการวิเคราะห์สมการโมเมนต์ในแกน x แกน y และแกน z ดังนี้

สมการสมดุลในแกน x แกน y และแกน z คือ

$$\sum F_x = 0,$$

$$\sum F_y = 0,$$

$$\sum F_z = 0$$

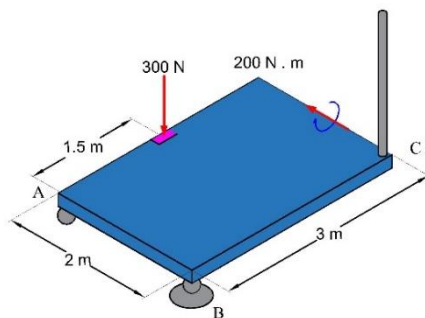
สมการสมดุลโมเมนต์ในแกน x แกน y และแกน z คือ

$$\sum M_x = 0,$$

$$\sum M_y = 0,$$

$$\sum M_z = 0$$

10. ระบุใช้สื่อ power point เพื่ออธิบายจุดรองรับชิ้นงานในระบบ 3 มิติ และอธิบายวิธีการรับแรงที่จุดรองรับในระบบ 3 มิติในรูปแบบต่าง ๆ
11. ระบุให้ผู้เรียนฝึกการเขียนแผนภาพวัตถุอิสระในชิ้นงานระบบ 3 มิติ
12. ระบุยกตัวอย่างการแก้ปัญหาโจทย์ในระบบสมการ 3 มิติ แบบหุนจำลอง แผ่นเหล็กขนาดและน้ำหนักสม่ำเสมอ 100 kg ถูกแรงและโมเมนต์กระทำ ดังรูป แผ่นเหล็กมีจุดรองรับแบบลูกกลิ้งที่จุด A แบบบอลที่จุด B และถูกดึงด้วยเชือกที่จุด C จงคำนวณหาแรงที่จุดรองรับ

13. ระบุให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดแก้ปัญหาโจทย์สมการ 3 มิติ
- ขั้นสรุปและการประยุกต์**

14. ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาที่เรียน (Ideate) เพื่อพัฒนากระบวนการ Design Thinking ต่อไป
15. ผู้เรียนทำกิจกรรมใบงาน ที่ได้สร้างต้นแบบ (Prototype) และทดสอบ(Test) จากกระบวนการ Design

Thinking

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน วิชาทฤษฎีวิศวกรรม ของสำนักพิมพ์เอ็มพีเอ็น
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และ Power Point
3. กิจกรรมการเรียนการสอน
4. รูปภาพประกอบ
5. แบบหุ่นจำลอง

หลักฐาน

1. บันทึกการสอน
2. ผลงาน
3. แผนจัดการเรียนรู้
4. ใบเช็คชื่อเข้าห้องเรียน

การวัดผลและการประเมินผล

วิธีวัดผล

1. สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
2. ตรวจกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้
3. ตรวจแบบฝึกหัดท้ายหน่วยการเรียนรู้
4. ประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
5. สังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

เครื่องมือวัดผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
2. แบบประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม (โดยครู)
3. แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม (โดยผู้เรียน)
4. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้
5. แบบฝึกหัดท้ายหน่วยการเรียนรู้

เกณฑ์การประเมินผล

1. เกณฑ์ผ่านการสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
2. เกณฑ์ผ่านการประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม คือ ปานกลาง (50 % ขึ้นไป)
3. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เกณฑ์ผ่าน คือ 50%
4. แบบฝึกหัดท้ายหน่วยการเรียนรู้ มีเกณฑ์ผ่าน 50%

กิจกรรมเสนอแนะ

ทบทวนบทเรียน

- สมดุลระบบ 2 มิติ
- สมดุลระบบ 3 มิติ

บันทึกหลังการสอน

1. ผลการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอน

1.1 วัน เดือน ปี .....สอนครั้งที่ ...1/15... สาขา/ชั้นปี .....จำนวนผู้เรียน.....คน
มาเรียนปกติ.....คน ขาดเรียน.....คน ลาป่วย.....คน ลากิจ.....คน มาสาย.....คน

1.2 หัวข้อเรื่อง/เนื้อหาสาระ : .....

สอนครบตามหัวข้อเรื่องในแผนฯ สอนไม่ครบเนื่องจาก.....

1.3 กิจกรรม/วิธีการสอน

ครูแนะนำและบอกจุดประสงค์ ครูอธิบาย/ถาม-ตอบ/สาธิต/

ทำแบบทดสอบก่อนเรียน ทำแบบทดสอบหลังเรียน

ทำแบบฝึกหัด/โจทย์ปัญหา ทำใบกิจกรรม/ใบงาน

อื่น ๆ (ระบุ).....

1.4 สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้ : .....

2. ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน/ผลการสอนของครู/ปัญหาที่พบ

2.1 การวัดผลและประเมินผล/ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน : .....

2.2 สมรรถนะที่ผู้เรียนได้รับ : .....

2.3 สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : .....

2.4 ผลการสอนของครู : .....

2.5 ปัญหาที่นำไปสู่การวิจัย : .....

3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการสอน

3.1 ผลการใช้และปรับปรุงแผนการสอนครั้งนี้ : .....

3.2 แนวทางการพัฒนาคุณภาพวิธีสอน/สื่อ/การวัดผล/เอกสารช่วยสอน.....